vzw Grootouders voor het Klimaat, 2 september 2025

Grootouders voor het Klimaat 3.0

Strategie en Perspectief 2025

Colofon

In dit document resumeren we de resultaten van de GvhK-werkgroep Strategie (januari-juli 2025). We kaderen ze in de werking van GvhK, zonder alle argumentatie, nuances en finesses over te nemen uit het (uitgebreide) interne rapport. Dat rapport kan altijd aangevraagd worden bij strategie@gvhk.be.

Dit document is een momentopname. Er kunnen bijgewerkte versies verschijnen (zie de website-pagina gvhk.be/persmap/). Datum/versienummer vindt u onderaan op elke pagina. Hebt u nuttige opmerkingen, suggesties of aanvullingen, dan zijn die welkom bij strategie@gvhk.be.

Strategie en Perspectief 2025 © gvhk.be, 2025

vzw Grootouders voor het Klimaat (korter: GvhK, *of ook* "de Grootouders")
grootoudersvoorhetklimaat.be *of* gvhk.be
info@grootoudersvoorhetklimaat.be

Dit document is louter informatief en behelst geen opinie of kritiek op personen of organisaties. Citeren met correcte bronvermelding is toegestaan. Wel graag een informatief mailtje naar info@gvhk.be.

vzw Grootouders voor het Klimaat
Tweekerkenstraat 47, 1000 Brussel
vzw: 0753.407.116 rechtspersonenregister Antwerpen
bank: BE29 5230 8107 1564

Illustraties:
frontpagina rechtenvrij via pexels.com (Felix Schickel, bewerkt)
alle andere illustraties: © gvhk.be

Inhoudsopgave

1. Strategisch plan voor Beweging in actie....5
   Goede voorouders....5
   Eén crisis (of meer?)....5
   Scherper aan de wind varen om sneller vooruit te komen....5
2. Wat is nu het probleem?....7
   Deze wonderlijke blauwe planeet....7
   Een turbulente tijd....7
   Op zoek naar een veilige en rechtvaardige ruimte....7
   Zeven mentaliteitsveranderingen voor de samenleving....8
3. Actie!....9
   Een scherp profiel....9
      Wij zijn ouderen die opkomen voor de generaties na ons....9
      De klimaatcrisis blijft onze focus....9
      We zetten de klimaatcrisis (weer) op de agenda....9
      We willen onze rol ten volle spelen....9
      We blijven jongeren en ouderen informeren en steunen....10
      We luisteren naar iedereen in de samenleving....10
   Missie....10
   Visie....10
   Waarden....11
   Algemene doelstellingen....11
   Een efficiënte uitvalsbasis en transparante structuur....11
   Samenwerking en internationale werking....12
   Keuzes....12
      Ecologische voet- of handafdruk?....12
      Mitigatie, adaptatie of transformatie?....12
      Gedragsverandering of systeemverandering?....13
      Actieve hoop, optimisme en positieve toekomstbeelden?....13
   Hoe we naar buiten komen....13
   Concreet....13
4. Communicatie....14
   Accenten....14
5. Interne organisatie....15
6. Bijlage: zeven mentaliteitsveranderingen (“paradigma-omslagen”)....16
   De context....16
   Zeven denkpatronen waaraan we maar beter kunnen werken om tot *global change* te komen....17
      1 Van een eng antropocentrisch mens- en wereldbeeld naar een sociaal-ecologisch mens- en wereldbeeld....17
      2 Van autocratie, de alliantie van macht en rijkdom, naar een gelaagde democratie....17

3 Van een neoliberale, kapitalistische economie naar een waaier van sociale, rechtvaardige en duurzame economie-modellen....18
4 Van armoede en ongelijkheid naar verdelende rechtvaardigheid, ook gelet op de klimaattransitie....18
5 Van de waanzin van conflicten en oorlog naar veiligheid en vrede wereldwijd....19
6 Van bedreigende naar hoopgevende technologie....19
7 Van kortetermijndenken naar langetermijnperspectief....20

1. Strategisch plan voor Beweging in actie

In het voorjaar van 2025 onderzocht Grootouders voor het Klimaat hoe ze relevant kan blijven in deze tijden van geopolitieke onstabiliteit, verschuivende machtsverhoudingen, toenemende gevolgen van de klimaatcrisis en een verhoogde druk op zachte waarden en mensenrechten. In andere woorden: welke strategie volgen we?

➔ Goede voorouders

GvhK sluit zich aan bij de overtuiging dat er een fundamentele systeemverandering nodig is om haar strategische doelstelling '*een leefbare wereld voor de generaties na ons*', te realiseren. We maken daarmee een inzicht expliciet dat al langer leeft, en zetten een stap verder. We zitten namelijk in de fase dat de eerste gevolgen van de klimaatcrisis door iedereen gevoeld worden.

We bieden richtingen aan voor wie zoekt naar een alternatief voor het gangbare economische "westerse" model, een alternatief dat hoop geeft, een warme samenleving beoogt die iedereen meeneemt, de mensenrechten volwaardig respecteert en de noden van de volgende generatie volwaardig betrekt. We staan een samenleving voor waarin alle geledingen en actoren in de eerste plaats ecologische en sociale doelen nastreven, om zo de leefbaarheid van de mens op deze planeet zo goed mogelijk te borgen. Wij willen *goede voorouders* zijn voor iedereen die op deze aarde zal leven.

➔ Eén crisis (of meer?)

Het hoeft geen betoog dat de klimaatverandering een zware, dringende crisis is voor de hele mensheid, maar ze is natuurlijk ook een rechtvaardigheidscrisis en een mensenrechtencrisis, en ze is verstrengeld met andere wereldwijde crises, van biodiversiteitsverlies tot de kolonisering van de toekomst. Meer daarover in deel 2 (p.7). Van die verstrengeling en bezorgdheden kunnen de Grootouders niet wegkijken, ook al blijft onze focus altijd de klimaatcrisis. Dat brengt keuzes mee en zal om verantwoording vragen.

➔ Scherper aan de wind varen om sneller vooruit te komen

Het derde versterkte inzicht is dat de Grootouders ertoe doen, dat ze gehoord willen worden en invloed willen hebben. Het engagement van onze vele vrijwilligers, ambassadeurs, leden en donateurs moeten we valoriseren met (nog) meer bekendheid en erkenning van onze stevig onderbouwde standpunten. De meeste acties hoeven daarvoor niet drastisch te veranderen, maar het zal een inspanning vragen om vaker en met een scherp profiel in het publieke debat te treden.

De Grootouders laten hun activisme leiden door de wetenschap. Dat activisme kan radicaal genoemd worden, in de betekenis van een consequente, doordachte visie, gegrond in de wetenschappelijke consensus. We voelen ons daarin gesterkt door de manier waarop ook andere

bewegingen, academici, filosofen, kunstenaars en sociaal werkers, wereldwijd én bij ons, naar de problemen kijken, in het bijzonder vele jongeren.

Dit “radicale” activisme is hoegenaamd niet extreem en impliceert zeker geen extreme actievormen, al accepteren we dat andere bewegingen, zeer begrijpelijk, geneigd kunnen zijn daartoe over te gaan. Als in de klimaatbeweging onderscheid wordt gemaakt tussen ‘bouwers’, ‘slopers’ en ‘verbinders’ opteren wij voor verbinding, conform onze aloude doelstelling ‘***het draagvlak vergroten onder de ouderen***’ en ’***de klimaatjongeren ondersteunen***’.

2. Wat is nu het probleem?

We onderzochten systematisch en op basis van wetenschappelijke bronnen hoe de samenleving in de huidige crisistoestand (ecologisch, geopolitiek, sociaal…) is terechtgekomen en hoe systeemverandering (*global change*) een perspectief kan bieden. Daarbij hebben we oog voor klimaatrechtvaardigheid, mensenrechten, respect voor de planeet aarde en hoop.

Deze wonderlijke blauwe planeet

De planeet aarde is een kosmisch wonder, een fundament voor verwondering, bewondering, diep respect, eerbied en nederigheid. Ze is de thuis van een écht unieke biotoop (minstens uniek in het minieme deel van het heelal dat we kennen en door ons fysiek bereikbaar is). Ze is ook de enige thuis van de mens, de enige biotoop waarin de mensheid kan gedijen. De mens is er deel van het leven, de natuur en de aarde. Die toestand wordt nu door ons eigen gedrag in gevaar gebracht.

Het is de taak voor onze generatie om dat gevaar te keren door onze wetenschappelijke kennis verstandig in te zetten en onze emotionele bewogenheid aan te spreken.

Een turbulente tijd

Die opdracht wordt nu, al dan niet bij toeval, extra gecompliceerd door de turbulente tijden die we beleven. Het aantal en de hevigheid van conflicten, oorlogen en genocides nemen toe. De gevolgen van de klimaatverandering slaan toe. Geopolitiek betreden we onbetreden terrein. De mondiale handel en de wereldorde zijn verstoord. Onafhankelijke kritische berichtgeving wordt belaagd. Er is meer autocratie dan democratie in de wereld. Grote concerns (“BigTech”) krijgen waanzinnig veel macht. Veel burgers wantrouwen de politiek. Polarisering stijgt, nationaal en internationaal. Dringende oplossingen blijven uit. Klimaat- en milieuconferenties mislukken.

Majeure veranderingen zijn op til, goedschiks of kwaadschiks. Kiezen we voor een geleidelijke, gerichte aanpak, blijven we morrelen in de marge of kiezen we voor een geweldloze revolte?

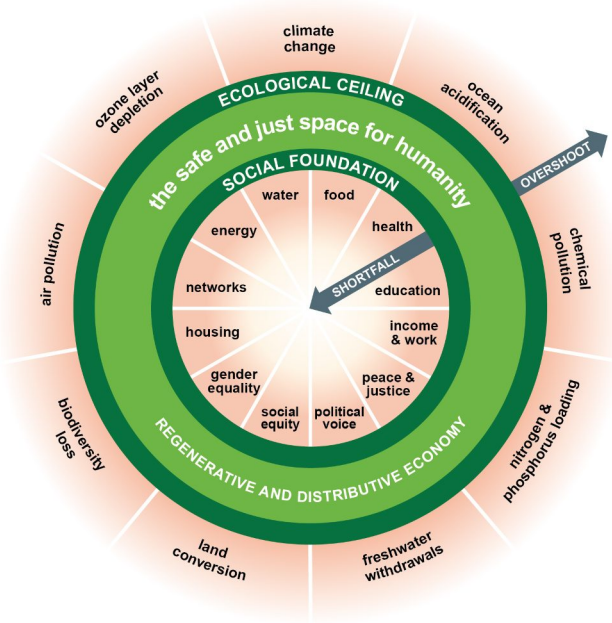

Op zoek naar een veilige en rechtvaardige ruimte

Klimaatverandering is slechts één (maar wel een zeer belangrijk) risico dat zich aanmeldt. Onze crisis heeft veel aspecten. Dat wordt mooi uitgebeeld in het model van de 9 planetaire grenzen (zie de buitenring van de illustratie, bedacht door het *Stockholm Resilience Centre*). Van die planetaire grenzen hebben we er al 7 overschreden.

De econoom Kate Raworth voegde aan dat diagram een binnenring toe waarin ze 12 fundamentele menselijke behoeften onderbrengt. Binnen- en buitenring vormen samen het *donut-model*. De kunst zal zijn de menselijke activiteiten (de "economie") binnen de frisgroene band te houden, dat is de veilige zone waarin we aan de behoeften en het welzijn van alle mensen kunnen voldoen zonder de mogelijkheden van de planeet te overschrijden[1].

Zeven mentaliteitsveranderingen voor de samenleving

Dat levert een mooi theoretisch plaatje, maar hoe werkt dat in de praktijk? Waar staan de wegijzers naar die veilige rechtvaardige wereld? Waarmee vullen we onze koffer? Welke bagage hindert ons op de tocht en welke kennis en vaardigheden kunnen ons helpen?

Die vragen werden uitgewerkt en samengevat in de bijlage (zie *p.16*). We komen tot de bevinding dat, als we de negatieve tendensen de baas willen worden en de positieve versterken, er een mentaliteitsverandering nodig is in zeven aspecten, zeven overheersende opvattingen, overtuigingen of praktijken die leven in (delen van) de maatschappij.

- *Van een eng antropocentrisch mens- en wereldbeeld naar een sociaal-ecologisch mens- en wereldbeeld:* de mens staat niet boven de natuur en de aarde, maar maakt er deel van uit.
- *Van autocratie, de alliantie van macht en rijkdom, naar een gelaagde democratie*: de aarde met haar planetaire ecologie waarin de mens kan gedijen, bekleedt het hoogste niveau, daaronder staat de wereldbevolking, en zo dalen we af tot het niveau van de kleinste entiteit. Elk niveau neemt collectieve beslissingen met respect voor het bovenliggende.
- *Van een neoliberale, kapitalistische economie naar een waaier van sociale, rechtvaardige en duurzame economie-modellen*: we beseffen wat er fout loopt met de economie die de laatste decennia mondiaal is gaan overheersen, we weten ook wat we willen en er is meer dan één alternatief; maar we zullen moeten zoeken, voelen, proberen en bijsturen.
- *Van armoede en ongelijkheid naar verdelende rechtvaardigheid, ook gelet op de klimaattransitie*: we redden het pas als iedereen mee is.
- *Van de waanzin van conflicten en oorlog naar veiligheid en vrede wereldwijd*: conflicten lossen het probleem niet op, ze verergeren het. Dus moeten we blijven proberen, vanuit verbindende initiatieven en geholpen door duurzame rechtvaardige systemen (zie vorig puntje).
- *Van bedreigende naar hoopgevende technologie*: verstandig omgaan met hoogtechnologische ontwikkelingen die we inzetten voor de echte behoeften. We moeten oppassen voor de attractie van de nieuwigheid die kwalijke gevolgen maskeert.
- *Van kortetermijndenken naar langetermijnperspectief:* het perspectief van de Goede Voorouder.

1 © figuur: doughnuteconomics.org

3. Actie!

Na de analyse, de praktijk. De Grootouders willen die mentaliteitsverandering mee dragen, weliswaar met de focus op de klimaatcrisis. Daar gaan de volgende hoofdstukjes over. Om invloed te hebben, zullen we moeite moeten doen.

➔ Een scherp profiel

Willen we meer wegen op het beleid, de industrie en andere beslissers, dan moeten we invloed verwerven in de publieke opinie en de pers, en in de hoofden en harten van de mensen. We moeten meer zichtbaar aanwezig zijn in de samenleving. Die erkenning en herkenning moeten we actief nastreven.

Wij zijn ouderen die opkomen voor de generaties na ons

Wat ons onderscheidt van andere bewegingen is dat niet ons eigenbelang primeert. We nemen het op voor mensen die nog geen stem hebben in de samenleving hoewel ze de gevolgen van ons gedrag zullen bekopen. We geven om iedereen die na ons zal leven, waar ook ter wereld. Als ouderen voelen we ons emotioneel dicht bij de jongeren staan, en leven we ons in in de situatie van wie nog niet geboren is.

Het beeld grootouders/kleinkinderen spreekt aan en verbindt, maar het is ook niet meer dan een beeld. We doen het heus niet alleen voor onze eigen kleinkinderen (als we die al hebben).

De klimaatcrisis blijft onze focus

We dragen het woord 'klimaat" prominent in onze naam. Het verlies aan biodiversiteit en de klimaatverandering zijn met stip de zwaarste uitdagingen waarmee de mensheid ooit bewust geconfronteerd werd én een crisis waarin we zowel verantwoordelijkheid dragen als de kans hebben om er iets aan te doen. Sociale onrechtvaardigheid en maatschappelijke ongelijkheid zijn hecht met de klimaatcrisis verbonden en er is een duidelijke samenhang met andere crises zoals de achteruitgang van de biodiversiteit, de draagkracht van de aarde, conflicten, de machtsgreep van de extreem rijken… We kunnen daardoor de klimaatcrisis niet isoleren van andere crises, maar bij elke actie zijn we transparant over onze eigen positionering.

We zetten de klimaatcrisis (weer) op de agenda

Nooit was er een grotere wereldwijde consensus over oorzaak en gevolgen van de klimaatcrisis. 80 à 89% van de wereldbevolking wil een sterk klimaatbeleid, maar toch blijft de samenleving hangen in een wolk van inertie en apathie. Dat laten wij niet over onze kant gaan.

We willen onze rol ten volle spelen

We zetten schroom en weifeling opzij en spreken ons eerlijk, rustig, genuanceerd en vastberaden uit over thema's die op de klimaatcrisis betrekking hebben. Hypes, machtsvertoon,

opportunisme, manipulaties en kortzichtigheid die de duurzaamheidstransitie in de weg zitten, durven we helder te benoemen en aan de kaak te stellen. We steunen daartoe op de wetenschap via experten-vrijwilligers, academici, experten-ambassadeurs en op onderzoek, kennis en ervaring van betrouwbare organisaties. We spreken en handelen in eigen GvhK-naam, zoeken actief medestanders en sluiten aan bij gelijkgestemde initiatieven. We investeren in onze communicatie om onze invloed te vergroten (daarover meer in hoofdstukje 4 op p. 14).

We blijven jongeren en ouderen informeren en steunen

We zetten nog meer in op klimaateducatie, in het bijzonder voor jongeren en onze leeftijdgenoten. We spreken over oorzaken en gevolgen, maar ook over mogelijkheden en actieve hoop. We erkennen ook de opgang van klimaatangst en onbehagen in de samenleving in het algemeen en in het bijzonder bij geëngageerde jongeren en... de eigen GvhK-leden. De Grootouders nemen zelfzorg ernstig. We zorgen voor elkaar waardoor we ook beter voor anderen kunnen zorgen.

Kinderen en jongeren hebben een speciale plaats in ons hart en dat laten we graag in al onze acties en campagnes zien. En, laat het duidelijk zijn, ouderen zijn niet de kneusjes van de samenleving.

We luisteren naar iedereen in de samenleving

We proberen kwetsbare groepen (armen en iedereen die lijdt onder klimaatonrechtvaardigheid) te bereiken via organisaties en bewegingen die hen in eigen land en mondiaal vertegenwoordigen. We integreren hun noden en verzuchtingen in onze standpunten. We doen inspanningen om iedereen mee te nemen, ook buiten onze comfortzone.

➔ Missie

We willen voor alle kleinkinderen (ongeacht of ze hier of elders, nu of later leven) een leefbare en duurzame samenleving die de draagkracht van de planeet respecteert. Daarom streven wij ernaar, in een onafhankelijke en pluralistische context, het maatschappelijk draagvlak te vergroten voor een beslissende gedragsverandering bij de bevolking en de economische actoren, voor een sociaal rechtvaardige transitie en een ambitieus en rechtvaardig Europees, federaal, Vlaams en lokaal klimaatbeleid. Dat beleid moet de wetenschappelijke inzichten, o.a. vervat in de rapporten van het IPCC, in acht nemen. In elk geval moet de Europese doelstelling gerespecteerd worden om ten laatste tegen 2050 klimaatneutraal te zijn.

➔ Visie

Het klimaatbeleid moet de transitie, dat is de overgang naar een duurzame samenleving die de draagkracht van de planeet respecteert, stevig op de sporen zetten. Dat betekent ingrijpen in de economie (en de dominante economische ideologie), de politiek, de landbouw en de cultuur van de samenleving, zoals koolstofvrije en hernieuwbare energiebronnen ontwikkelen,

productie en consumptie in overeenstemming brengen met de draagkracht van de aarde en ingrijpen in steden en dorpen, zoals vergroening en verkoeling door zichtbaar water.

De transitie moet rechtvaardig en sociaal verlopen, d.w.z. herverdelend werken en zo een beter perspectief geven aan de zwakkere leden in onze samenleving en in het Globale Zuiden.

➔ Waarden

De kernwaarden die onze organisatie uitdraagt zijn:

- ✔ Leefbaarheid: we streven naar een leefbare wereld voor de komende generaties. We ijveren voor een wereld waarin het 'goed is te leven'. Leefbaarheid gaat voor ons in essentie over kwaliteit, over een situatie waarin de toekomstige generaties — overal in de wereld — hun leven in een situatie van welbevinden vorm kunnen geven.
- ✔ Duurzaamheid: een duurzame inrichting van deze wereld komt tegemoet aan de noden van het heden zonder de behoeftevoorziening van de toekomstige generaties in het gedrang te brengen.
- ✔ Rechtvaardigheid: wij streven als Grootouders naar klimaatrechtvaardigheid die voor ons verschillende dimensies omvat: intergenerationeel (ouderen, jongeren, kinderen, ongeborenen), sociaaleconomisch (arm versus rijk), geografisch (het rijke Noorden versus het Globale Zuiden).
- ✔ Solidariteit: deze kernwaarde is nauw met de voorgaande verbonden en legt de nadruk op lotsverbondenheid en de bereidheid om de gevolgen daarvan te dragen.

De interne waarden van onze beweging zijn: *vreedzaam, integer, vooruitziend, inclusief, hoopgevend, generatie-overkoepelend, voorouderdenkend.*

De merkpersoonlijkheid van Grootouders voor het Klimaat beschrijven we als: *vriendelijk, open, empathisch, gedreven, kritisch, stout, nabij, onafhankelijk, competent, betrouwbaar, bezorgd, activistisch, authentiek.*

➔ Algemene doelstellingen

- ✔ Senioren sensibiliseren, overtuigen, en aanzetten tot actie
- ✔ Druk uitoefenen op cruciale actoren: overheid, bedrijven, instellingen, burgers…
- ✔ Solidair zijn met de toekomstige generaties via intergenerationele initiatieven
- ✔ (intern:) Professionalisering van de werking

➔ Een efficiënte uitvalsbasis en transparante structuur

Veel werk gebeurt in de coulissen: informatie verzamelen, afstemmen, voorbereiden, opleiden… Daarvoor rekenen we op vrijwilligers in heel Vlaanderen en in lokale en regionale afdelingen. Specifieke domeinen worden in thematische expert-werkgroepen behandeld. We cultiveren open en transparante besluitvorming en rapportering en we verstevigen en verdui-

delijken onze interne structuur. De website grootoudersvoorhetklimaat.be (of gvhk.be) is de informatieve uitvalsbasis.

➔ Samenwerking en internationale werking

We zijn een ongebonden, pluralistische organisatie die zich niet expliciet engageert in partijpolitieke initiatieven. We investeren in de relatie met onze partners, versterken onze strategische allianties en blijven onze bondgenootschappen voeden. De klimaatcrisis kent geen grenzen.

Het beleid wordt lokaal, Vlaams, federaal en in belangrijke mate op Europees niveau bepaald. Daarom zijn we op al die niveaus actief en ijveren we voor een versterking van onze Europese koepel (European Grandparents for Climate, EGC) om samen een vuist te maken en kind aan huis te worden in de Europese instellingen.

Op de website van de Grootouders wordt een lijst bijgehouden met de organisaties waarmee we formeel of informeel samenwerken (zie gvhk.be/gegevens).

De ***keuze*** van de samenwerkingen wordt beoordeeld op basis van onze doelstellingen: kracht van het getal; synergie; burgerengagement door versterkte betrokkenheid via gemeenschappelijke initiatieven en acties; creativiteit en innovatie, gecombineerde kennis en expertise; groter draagvlak onder de ouderen en ondersteuning van de jongeren in de klimaatstrijd.

Het ***niveau*** van het samenwerking (netwerk, coalitie, alliantie, partnerschap) moet overeenstemmen met het beoogde doel: gedeelde democratische waarden; zichtbaarheid van onze visie en identiteit; wederzijds vertrouwen en open/transparante communicatie.

➔ Keuzes

Ecologische voet- of handafdruk?

De ecologische voetafdruk verwijst naar de impact die menselijk handelen heeft op de planeet. De ecologische handafdruk richt zich op de positieve impact die mensen of organisaties kunnen hebben op hun omgeving.

We organiseren en steunen zowel acties om de voetafdruk te verkleinen als de handafdruk te vergroten, hoewel bij voorkeur voor de handafdruk omdat we daarmee bijdragen aan hoopgevende alternatieven en een positief toekomstbeeld.

Mitigatie, adaptatie of transformatie?

We zetten in op mitigatie (de opwarming beperken door aan de oorzaken te werken), adaptatie (samenleving en ecosystemen weerbaarder maken tegen de gevolgen van klimaatverandering) en transformatie (structurele veranderingen in de dominante economische en politieke praktijk). Het aspect transformatie zal meer en meer aandacht krijgen.

Gedragsverandering of systeemverandering?

Gedragsverandering van individuele burgers in het dagelijkse leven (mobiliteit, voeding, energiegebruik, consumptie…) verbetert hun voet- en handafdruk, draagt bij aan een algemene cultuurverandering en vergroot de druk op overheden en bedrijven.

Systeemverandering, de fundamentele, structurele transformatie van de manier waarop samenleving, economie, en instituties functioneren, richt zich op de structuren die de klimaatcrisis veroorzaken of in stand houden.

We menen dat beide veranderingen nodig zijn en ook complementair. Gedragsverandering kan de katalysator zijn voor systeemverandering die essentieel is.

Actieve hoop, optimisme en positieve toekomstbeelden?

We omarmen de tendens die bij veel activisten leeft, om meer in te zetten op actieve hoop, optimisme en nieuwe mogelijkheden, dan te blijven hameren op de oorzaken en gevolgen van de klimaatcrisis. Negatieve gevoelens (die meer en meer de kop opsteken bij jong en oud) erkennen we, en kunnen we kaderen als een stimulans voor positieve actie en hoop, persoonlijke betrokkenheid en samenwerking, hoe onzeker de uitkomst ook mag zijn. We investeren ook in zelfzorg waarmee we leden en vrijwilligers ondersteunen.

➔ Hoe we naar buiten komen

De Grootouders organiseren zich om in het publieke domein efficiënt en invloedrijk actie te voeren. We kiezen voor geweldloos, authentiek, creatief, verbindend en verrassend. Alle actievormen, inbegrepen burgerlijke ongehoorzaamheid, kunnen worden ingezet, zolang de basisvoorwaarden worden gerespecteerd zoals die in ons afwegingskader worden beschreven (zie document `GvhK_afwegingskader_burgerlijke_ongehoorzaamheid.pdf`).

We investeren in kennis en kunde voor eigentijdse acties, die gerust roldoorbrekend mogen zijn. We geven prioriteit aan onze eigen acties, maar ook bij acties die we steunen zijn we herkenbaar aan het GvhK-logo en onze witte hesjes en/of spandoeken. Acties en campagnes van onze partners steunen en promoten we binnen onze mogelijkheden. Positieve ontwikkelingen, groot en klein, zetten we in het licht. Opzet, doel en limieten van elke actie worden vooraf duidelijk omschreven en gecommuniceerd aan deelnemende vrijwilligers.

Sommige acties en campagnes, en met name die welke door of met partners worden gevoerd, worden door GvhK-centraal aangestuurd, maar vele authentieke initiatieven worden door lokale of regionale afdelingen of door een van de werkgroepen voorgesteld en uitgewerkt.

➔ Concreet

Al in het najaar van 2025 willen we onze acties en campagnes meer focussen en aankleden volgens het hier beschreven profiel. Dit document gaat niet in op de concrete invulling daarvan. Daarvoor verwijzen we naar de website gvhk.be .

4. Communicatie

Dat communicatie in deze tijden levensbelangrijk is, is een open deur. De Grootouders werken daarom aan een sterke ploeg, het juiste gereedschap en kennis en ervaring die de beweging ondersteunen om fris, relevant en gedurfd te communiceren op alle hedendaagse platforms. Behalve geschreven boodschappen (artikels, opinies, open brieven, nieuwsbrieven…) werken we met clipjes, podcasts, visuals, quotes, foto's, grafisch werk, live streaming, webinars… Verbeelding aan de macht.

We doen daarvoor een beroep op vrijwilligers, bevriende kunstenaars, copy writers, GvhK-ambassadeurs en professionals. De referentie en uitvalsbasis voor al dat fraais blijft de website (grootoudersvoorhetklimaat.be, ook bekend als gvhk.be), maar we maken alle platforms onveilig.

Een vervelend aspect is dat de massamedia in handen dreigen te vallen (of gevallen zijn) van Big Tech: grote internationale, VS-gebaseerde bedrijven die door de allerrijkste magnaten als machtsinstrument worden ingezet en schaamteloos privégegevens kapen. Voor onze interne communicatie mijden we die platforms en kiezen we voor *open source, gefedereerd, Europees, gehost op lokale servers, end-to-end-encrypted ("e2ee")*. Voor onze externe communicatie is dat niet mogelijk zonder een belangrijk doelpubliek te missen. In afwachting van alternatieven gaan we daar dus pragmatisch mee om.

➔ Accenten

- ✔ Herkenbaarheid: consequente huisstijl, zorgvuldig gecaste woordvoerders, thema's die we zelf kiezen (en niet laten framen), leeftijd associëren met wijsheid en expertise. We streven naar vaste woordvoerders, eventueel per thema.
- ✔ Meer invloed verwerven door meer leden, abonnees, donateurs en actieve vrijwilligers. We werven die actiever. Onze ambassadeurs zetten we gericht in.
- ✔ Openheid: we stellen ons verbindend en open op. Op de maandelijkse open stuurgroep is iedereen welkom van onze generatie die onze waarden en doelstellingen deelt. In onze communicatie zeggen we waar het kalf gebonden ligt.
- ✔ Diversiteit is een werkpunt. Onze vrijwilligers mogen dan overwegend witte, hoger opgeleide, hetero, geprivilegieerde middenklassers zijn, we moeten de ambitie en de openheid hebben om dat te doorbreken, onze communicatie open te trekken en sluipende vooroordelen te corrigeren (en de valkuilen van betutteling en betweterigheid te vermijden).
- ✔ Urgentie: we roepen de klimaatnoodtoestand uit, we blijven hameren op de urgentie en houden de verantwoordelijken van uitstelgedrag aansprakelijk.

5. Interne organisatie

Grootouders voor het Klimaat is een levendige beweging met honderden actieve vrijwilligers. Dat willen we versterken door de “back-office” duidelijk te structureren en de formele verplichtingen (als vzw, als partner, als subsidiegebruiker) beter te organiseren en, vooral, door de achterban meer te betrekken.

- We breiden onze fondsenwerving uit tot een campagne om meer leden te werven, meer abonnees op onze diverse nieuwsbrieven, meer donateurs en meer GvhK-ambassadeurs. We genieten van een (overheids)subsidie, maar daar mogen we niet afhankelijk van worden. publieksfinanciering (*crowdfunding*) is geen taboe.
- We richten een kantoor in dat tijdens kantooruren bevolkt is met 1,5 VTE vaste medewerkers.
- We denken aan opleidingen voor cruciale vaardigheden, zoals mediatraining, creativiteit, acties opzetten, materiaal produceren, teksten schrijven, video’s en podcasts produceren, dagelijks beheer en onderhoud van website en andere media, (klimaat)gesprekken voeren…
- We bewaken de huisstijl in woord, beeld en actie, zonder daar een keurslijf van te maken.
- We leiden woordvoerders op die snel kunnen reageren op algemene of specialistische vragen.
- We besteden zorg aan de rapportering ten behoeve van overheid, subsidiërende instanties, leden en donateurs, met speciale aandacht voor transparantie en inspraak.

GROOTOUDERS VOOR HET KLIMAAT

Een leefbare wereld voor alle kleinkinderen

6. Bijlage: zeven mentaliteitsveranderingen (“paradigma-omslagen”)

De context

Het is nuttig de negatieve karakteristieken te benoemen van het economische model dat de laatste vijftig jaar overheersend werd en aanzienlijk heeft bijgedragen tot de ontwikkeling van de crises die ons nu acuut bedreigen, het neoliberalisme met zijn vele aspecten:

- het economisme met zijn roofbouw (extractivisme), neokolonialisme en imperialisme,
- de immense markt- en lobbykracht van superbedrijven,
- de groeiende, maatschappij-verstorende ongelijkheid
- de dreiging van het brute machtsdenken
- de toename van autocratieën, het afkalven van democratieën en het wantrouwen in de politiek
- de *Washington-consensus*[2], waarmee het Globale Zuiden wordt benadeeld
- de nefaste (bij)werking van sommige technologieën
- Individualisme, inertie, té enge, foute mens- en wereldbeelden

Gelukkig zien we ook veel positieve ontwikkelingen:

- experimenten met alternatieve duurzame economieën
- de Europese Green Deal
- de wetenschap
- technologische mogelijkheden
- vredes-denken en -handelen
- de ontelbare vernieuwende *grassroots*-initiatieven
- de inzet van vakbonden, middenveldorganisaties, sociaalpolitieke organisaties
- *“voorlevers”* die nu al de toekomst aankondigen
- nieuwe opvattingen over democratie, *checks and balances*
- moreel verzet/verandering steunend op kernwaarden zoals verbinding, opkomen voor de zwaksten, solidariteit, mededogen, zorg
- succesvolle rechtszaken (zoals Klimaatzaak)
- de omslag naar een sociaal-ecologisch mens- en wereldbeeld

Er staan ook al wegwijzers klaar:

- de kracht van verbeelding
- het mycelium als metafoor voor verbinding, dat is het ondergronds netwerk van schimmeldraden, verborgen voor het menselijk oog maar essentieel in het bos
- de kans die we krijgen om een instorting van de maatschappij te vermijden, door resoluut te kiezen voor de opgang naar een nieuwe beschaving.

2 zie https://nl.wikipedia.org/wiki/Washington-consensus

- het verbond van actoren van de toekomst: slopers, bouwers en bemiddelaars
- de wijsheid van de *Goede Voorouder*, het zeven-generatie-denken, de kracht van lange-termijndenken en hoop
- de kracht van verhalen

Het wordt een ware uitdaging om te komen tot een waardig leven voor alle bewoners van onze planeet, rekening houdend met de geopolitieke, socio-economische, ecologische en demografische trends.

Zeven denkpatronen waaraan we maar beter kunnen werken om tot *global change* te komen

We onderzochten verschillende aspecten van het traditionele ideeëngoed (denkpatronen die ook "paradigma's" worden genoemd) die bepalend zijn in de huidige samenleving/economie, en wat we aan elk aspect kunnen verbeteren om duurzamer om te gaan met onze natuurlijke omgeving, de aarde. Die mentaliteitsverbeteringen ("paradigma-omslagen") zijn, met andere woorden, uitdagingen om tot een inclusieve, veilige en duurzame welzijnsmaatschappij te komen, in harmonie met de aarde en haar beperkte natuurlijke bronnen.

Het gedetailleerd onderzoek kunt u desgewenst aanvragen bij strategie@gvhk.be.

1 Van een eng antropocentrisch mens- en wereldbeeld naar een sociaal-ecologisch mens- en wereldbeeld

De manier waarop mensen naar mens en wereld kijken doet er toe. De mentaliteit die is gaan overheersen ziet de mens als een individu dat boven de natuur staat. Dat model heeft ons een hoge vlucht van technologische mogelijkheden gebracht en materiële welvaart. We zien nu dat het niet houdbaar is om op deze manier door te gaan. We moeten de essentiële positieve verworvenheden zien te integreren in een maatschappij die zich meer gaat richten op sociaal samenleven in harmonie met de natuur en de aarde, en die haar verantwoordelijkheid opneemt voor heden en toekomst.

We zijn als mens op ons best als we ons natuurlijke vermogen tot samenwerking, verbeelding, creativiteit, empathie, altruïsme en ethiek aanspreken. We kunnen onze kennis en wijsheid aanboren, de wetenschap verder cultiveren en het potentieel van de diversiteit aanspreken.

Inspiratie kunnen we putten uit ons eigen verleden en cultuur en de talrijke culturen, religies en maatschappelijke stromingen van de wereld.

2 Van autocratie, de alliantie van macht en rijkdom, naar een gelaagde democratie

Op dit ogenblik vinden we wereldwijd meer autocratieën (91) dan democratieën (88)[3]. Onzekere tijden vergroten het geloof in een sterke leider die keer op keer doorgroeit naar alleen-

3 universiteit van Göteborg

heerser (autocraat, dictator, despoot…). Autocraten zetten de burger buiten spel, gedragen zich superieur en minachtend, aarzelen niet om schaamteloos te kiezen voor imperialisme en kolonisering en staan bijzonder afwijzend tegenover klimaatbeleid. Macht en eigenbelang primeren.

Weerwerk kunnen we bieden met een gelaagde democratie, die inspraak en betrokkenheid op elk niveau organiseert. Dat gaat van burgers, sociale groepen, organisaties, gemeenschappen tot naties en de planeet. Elk niveau respecteert de democratische spelregels van het bovenliggende niveau. De *raison d'état* (nationaal belang) wordt ondergeschikt aan de *raison de terre* (belang van de aarde). Ook die wijsheid kennen sommige inheemse volkeren al lang: zij spreken over de noodzaak van 'een grondwet van moeder aarde'.

3 Van een neoliberale, kapitalistische economie naar een waaier van sociale, rechtvaardige en duurzame economie-modellen

De neoliberale, kapitalistische economie met haar verslaving aan consumptie en groei en een obsessie voor marktwerking, en winst heeft weliswaar gezorgd voor een grotere materiële welvaart, maar heeft sluipend zulke ecologische en sociale schade berokkend aan mens en planeet dat verandering dringend nodig is.

Er zijn nieuwe, alternatieve, duurzame modellen op komst, zoals de circulaire economie, de donuteconomie, de economie van de matiging of het genoeg, de deeleconomie. Hopelijk kunnen ze samenvloeien en een bedding effenen voor een economie die zowel voor onze materiële welvaart zal zorgen als voor de immateriële aspecten van ons welzijn, zoals cultuur, kunst en sociaal verbindende initiatieven. Ze moet ook opkomen voor een mondiaal pact zodat eindelijk het historische verschil in welvaart en welzijn met het Globale Zuiden stapsgewijze kan verdwijnen.

4 Van armoede en ongelijkheid naar verdelende rechtvaardigheid, ook gelet op de klimaattransitie

Armoede is misschien het grootste onrecht van de mensheid. Elke mens wereldwijd heeft het recht op een menswaardig bestaan (zie de 12 sociale en economische rechten erkend door de Verenigde Naties, en zie ook de binnenste cirkel van het donut-model). Toch zijn de cijfers over armoede schrijnend, in België en wereldwijd.

Armoede en ongelijkheid zijn aan elkaar gelinkt. Enkele superrijken beschikken over een gigantisch vermogen en macht die ze onbeschaamd misbruiken. Ongelijkheid heeft ook voor de klimaatcrisis gruwelijke gevolgen. Hoewel kwetsbare groepen minder bijdragen aan de oorzaken van de klimaatverandering, lijden ze meer onder de nefaste gevolgen ervan en hebben ze minder mogelijkheden om ze tegen te gaan of zich aan te passen. Klimaatmaatregelen die zij als onrechtvaardig aanvoelen zullen daardoor geen kans maken.

Armoede en ongelijkheid moeten structureel aangepakt worden. Herverdeling is nodig via beleid en betere economische structuren. Klimaatrechtvaardigheid vereist dat de impact van de klimaatverandering eerlijker wordt opgevangen, ze moet de slachtoffers meer beslissings-

macht geven, en de schade vergoeden van de meest getroffen groepen en landen. Uitbuiting, roofbouw en oneerlijke regels voor economie en handel moeten op de schop.

5 Van de waanzin van conflicten en oorlog naar veiligheid en vrede wereldwijd

De klimaatcrisis kunnen we niet los zien van conflicten, sociale onrust en oorlog. Oorzaak en gevolg bijten hier in elkaars staart. Extremer weer verstoort de basisvoorzieningen van de samenleving, wat leidt tot conflicten en vluchtelingenstromen. Conflicten veroorzaken voedseltekorten, stadsvlucht en nog meer vluchtelingen. Ze wakkeren roofbouw en de strijd om grondstoffen aan, wat dan weer hele samenlevingen ontwricht.

Behalve immens menselijk leed, materiële verwoesting en milieuverminking, stoten oorlogen ongemeen veel broeikasgas uit en ze blokkeren internationale dialoog, samenwerking en solidariteit die broodnodig zijn voor de aanpak van de klimaatcrisis.

Vanzelfsprekend wil iedereen vooral veiligheid. De roep naar meer uitgaven voor defensie is begrijpelijk, maar laten we waakzaam zijn. Klimaatbeleid is minstens even essentieel voor onze veiligheid. Civiele veiligheid kan verhoogd worden door onze politieke, maatschappelijke en economische weerbaarheid te versterken tegen hybride vormen van destabilisering. Een standvastig Europa met een verstandig Europees veiligheidsbeleid moet steunen op conflictpreventie, diplomatie, eerlijk buitenlands beleid, internationale coöperatie, vredesmissies, vredesopbouw en uiteindelijk een pan-Europees veiligheidsplan. En laten we de internationale druk fors verhogen, zodat er een einde komt aan de imperialistische en kolonialistisch geïnspireerde oorlogen, zoals in Oekraïne, het Midden-Oosten en Soedan.

6 Van bedreigende naar hoopgevende technologie

Technologie is een ingrijpende rol in ons bestaan gaan spelen. De mens maakt technologie, technologie maakt de mens. We zitten midden in een ongekende stroomversnelling van technologische (r)evoluties, met kansen en risico's. Hun boeiende mogelijkheden zien we snel, hun gevaren overvallen ons pas later. Dat vraagt om ethiek die zich uitspreekt en die zowel ontwerpers als gebruikers en de politici helpt de gevolgen te voorzien, te begrijpen en te beoordelen om zo de samenleving te beschermen tegen mens-bedreigende technologie, en nuttige, hoopvolle ontwikkelingen te ondersteunen.

We maken voor onze ogen mee hoe de tech-elite ("big tech") perverse allianties sluit met autocratische leiders en hun macht schandelijk misbruikt met desinformatie, ondermijning van de waarheid, toe-eigening en beheer van overheidsgegevens, misbruik van de persoonlijke gegevens van alle burgers. Ook de ontwikkeling van `AI`, en wie er "eigenaar" van wordt, moet zorgvuldig in de gaten gehouden worden.

Efficiëntere technologieën leiden niet automatisch tot een lager totaal energie- en grondstoffenverbruik. Dat is de *Jevons paradox:* het voordeel wordt gefnuikt door de groei. Kortetermijnwinst primeert over duurzaamheid.

7 Van kortetermijndenken naar langetermijnperspectief

Sommige inheemse volkeren hebben de wijsheid om de gevolgen van hun beslissingen zeven generaties ver in rekening te brengen. Wat een verschil met het westerse kortetermijndenken. Onze politici plegen niet verder te denken dan de aanstaande verkiezingen, en bedrijven aan de eerstvolgende kwartaalwinst.

Kernafval is een kwalijke nalatenschap voor duizenden generaties, het tomeloze gebruik van plastics vervuilt de oceaan voor eeuwig en kortzichtige landbouwmethodes hypothekeren de voedselvoorziening van komende generaties. Met onze huidige manier van leven en consumeren koloniseren we de toekomst.

Het moet anders. Het voorouder-denken van GvhK getuigt van respect voor de komende generaties, ziet het als een burgerplicht om zorgzame voorouders te zijn. Voorouderdenken begint bij het besef dat wij zelf de erfgenamen zijn van de levensstijl van de talrijke generaties die voor ons hebben geleefd. *Goede Voorouders* hebben besef van *deep time*: wat we in onze tijd doen, dient rekening te houden met intergenerationele rechtvaardigheid.

Voorouderdenken verzet zich tegen de vernietigende aanjagers van eeuwige groei en tegen de gulzige roofbouw die we plegen op de natuurlijke hulpbronnen. Het verzet zich tegen de ziekmakende rush naar almaar meer, in het besef dat, als we een instorting van onze beschaving willen vermijden, we nu dringend moeten kiezen voor de zogenaamd nieuwe utopie van een duurzame en zinvolle toekomst.